

ПОЛІТОЛОГІЯ

Стаття та будь-який пов'язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).
The article and any related published material are licensed under the Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).

УДК 327(510):327(477)

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2217.2026.67.80-91>

Володимир ГУРКОВСЬКИЙ, д-р наук з держ. упр., проф.

ORCID ID: 0000-0003-2021-5204

e-mail: Vladimir.gurkovskyi@gmail.com

Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України, Київ, Україна

Сергій ІЛЬНИЦЬКИЙ, ст. наук. співроб.

ORCID ID: 0009-0009-3000-9034

e-mail: anzhx175wf@icloud.com

Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України, Київ, Україна

Микола СЕНЬ, канд. політ. наук, докторант

ORCID ID: 0000-0001-6964-622X

e-mail: M.Sen@mil.ua

Центральний науково-дослідний інститут озброєння та військової техніки

Збройних Сил України, Київ, Україна

ДИСКУРСИВНА СИЛА КНР: ПРИХОВАНІ СТРАТЕГІЇ ГЛОБАЛЬНИХ ІНІЦІАТИВ ТА ВИКЛИКИ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІЙ СУБ'ЄКТНОСТІ УКРАЇНИ

Вступ. Трансформація сучасної архітектури міжнародних відносин супроводжується переходом КНР від позиції пасивного "виконавця правил" до амбітної ролі глобального "творця правил". В умовах російської агресії проти України та зростаючої координації Пекіна і Москви питання деконструкції офіційного дискурсу КНР набуває безпосередньої практичної значущості для збереження зовнішньополітичної суб'єктності України та її євроатлантичного курсу. Метою дослідження є критичний аналіз офіційного дискурсу КНР у межах ключових глобальних ініціатив – "один пояс, один шлях" (一帶一路), "цифровий Шовковий шлях" (数字丝绸之路) та "спільнота спільної долі людства" (人类命运共同体) – для виявлення розриву між їхньою гуманістичною риторикою та прихованими стратегічними цілями, а також оцінювання викликів, які ці ініціативи створюють для зовнішньополітичної автономії України.

Методи. Методологічну основу становить поєднання критичного синтетичного аналізу вторинної наукової літератури та інтерпретативного аналізу офіційних першоджерел – Білих книг Держради КНР, програмних промов Сі Цзіньпіна та концептуальних документів міністерства закордонних справ КНР.

Результати. Установлено, що концепція дискурсивної сили (话语权) функціонує не як інструмент міжцивілізаційного діалогу, а як механізм нормативного домінування, спрямованого на заміну універсальних ліберальних цінностей нормами, що пріоритизують державний суверенітет над правами особистості. Виявлено, що ініціатива "один пояс, один шлях" формує асиметричні економічні й технологічні залежності через "ефект замикання", тоді як "цифровий Шовковий шлях" створює паралельний цифровий порядок, несумісний із ліберальними нормами приватності та свободи слова. Концепція "спільноти спільної долі людства" проаналізована як сучасна форма неоімперської системи "Тянься" (天下) – ієрархічної моделі світоустрою, де статус держав визначається мірою їхньої лояльності китайському центру.

Висновки. Зроблено висновок, що для України сукупний ефект цих механізмів є критичним: координація Пекіна та Москви в міжнародних інституціях системно підриває нормативну базу, яка захищає право України на самостійний вибір безпекових гарантій, а залучення до китайських інфраструктурних і цифрових проєктів без чіткої стратегії управління ризиками загрожує формуванню реляційного замикання, що обмежуватиме реалізацію суверенного євроатлантичного вибору.

Ключові слова: КНР, "один пояс, один шлях", "спільнота спільної долі", кіберсуверенітет, "Тянься", зовнішня політика України, світопорядок, асиметрична залежність.

Вступ

Трансформація сучасної архітектури міжнародних відносин характеризується переходом КНР від позиції пасивного "виконавця правил" до амбітної ролі глобального "творця правил" (Rule-maker) (Thibaut, 2022; Rolland, 2020). У "нову еру" (Xīn Shídài, 新时代) китайської дипломатії під керівництвом Сі Цзіньпіна Пекін остаточно відмовився від стратегії Ден Сяопіна "приховувати можливості та чекати слушного часу" (韬光养晦, *Tāoguāng Yǎnghuì*) на користь парадигми "прагнення до досягнень" (奋发有为, *Fènfā Yǒuwéi*) (Doshi, 2019; Ho, 2021). Ключовим інструментом цієї експансії

стала боротьба за міжнародну дискурсивну силу (话语权, *Huàyǔquán*). Вона розуміється як здатність Пекіна не лише формувати світовий порядок денний, а й переписувати фундаментальні норми міжнародного права та цінності згідно з власними інтересами (Rolland, 2020; Thibaut, 2022).

Офіційна риторика КНР оперує гуманістичними категоріями, такими як побудова "спільноти спільної долі людства" (人类命运共同体, *Rénlèi Mìngyùn Gòngtóngtǐ*) і розвиток ініціативи "один пояс, один шлях" (一帶一路, *Yīdài Yīlù*) на засадах "виграш-виграш" риторики (合作共赢, *Hézuò Gòngyíng*) (SCIO, 2023a; Rolland, 2017). Проте

за цими наративами прихована прагматична велика стратегія, спрямована на створення альтернативного світопорядку, безпечного для автократії. Універсальні права людини замінюються так званім "правом на розвиток", а ліберальні норми – пріоритетом державного суверенітету (Rolland, 2020; Doshi, 2019).

Особливого значення дослідження цих прихованих смислів набуває для України. У той час як офіційний Київ прагне інтеграції до євроатлантичних структур, Пекін активно делегітимізує подібні прагнення, тавруючи їх проявами "мислення холодної війни" (冷战思维, *Lěngzhàn Sīwéi*) (Tobin, 2020; Doshi, 2019). Більше того, геополітичні проекти КНР, зокрема "цифровий Шовковий шлях" (数字丝绸之路, *Shùzì Sīchóu Zhī Lù*), пропонують модель

кіберсуверенітету (网络主权, *Wǎngluò Zhǔquán*), що передбачає тотальний контроль держави над інформаційним простором і даними (Thibaut, 2022; Huang, 2021).

Актуальність теми посилюється через зростаючу координацію дій Пекіна та Москви (під керівництвом Путіна) у намаганнях підірвати позиції США та НАТО (Coats, 2019; Doshi, 2019). У контексті агресії з боку Росії китайські ініціативи створюють ризик формування асиметричних економічних і технологічних залежностей, що може критично обмежити зовнішньополітичну автономію України та її здатність приймати суверенні рішення (Doshi, 2019; Rolland, 2020). Отже, деконструкція китайського офіційного дискурсу є необхідною для розроблення стратегії захисту національних інтересів України в умовах глобального протистояння моделей розвитку.

Огляд літератури. Сучасний науковий дискурс щодо зовнішньої політики КНР характеризується відходом від аналізу Китаю як пасивного актора до вивчення його ролі як "творця правил" (*Rule-maker*). Ключовим дослідником у цьому напрямі є Раш Доші. У праці "Довга гра: велика стратегія Китаю з витіснення американського порядку" (Doshi, 2019; 2021) він обґрунтовує, що Пекін реалізує послідовну, цілеспрямовану й координовану велику стратегію, спрямовану на витіснення США спочатку з регіонального, а згодом і з глобального лідерства. Доші визначає велику стратегію як інтеграцію політичних, військових та економічних інструментів для досягнення безпеки. Автор доводить, що китайська стратегія пройшла через послідовні фази, тригерами для яких ставали різкі коливання офіційного курсу у сприйнятті американської сили та загрози.

Перша фаза (1989–2008) визначається як стратегія послаблення (*blunting*), що базувалася на ідеологемі Ден Сяопіна "приховувати можливості та чекати слушного часу" (韬光养晦, *Tāoguāng Yǎnghuì*). Доші підкреслює, що це був не просто заклик до скромності, а інструментальна стратегія для асиметричного підризу американських важелів впливу. У військовій сфері це відбувалося через інвестиції в "засоби заперечення доступу" (A2/AD), такі як міни, підводні човни й ракети, щоб зробити втручання США у справи регіону надто дорогим; у політичній сфері – через вступ до міжнародних інституцій (напр. АРЕС чи АРФ) з метою їх внутрішнього гальмування та саботажу; в економічній – через лобіювання постійного статусу нормальних торговельних відносин (PNTR) для ізоляції Китаю від американських санкцій.

Друга фаза, що розпочалася після глобальної фінансової кризи 2008 року, характеризується переходом до стратегії будівництва регіональної гегемонії. Пекін, побачивши слабкість Заходу, змінив настанову на "активне

прагнення до досягнень" (积极有所作为, *Jíjī Yǒusuǒ Zuòwéi*). Цей етап передбачає створення власних інституційних рамок, таких як Азійський банк інфраструктурних інвестицій (АІІВ, 亚洲基础设施投资银行) та ініціатива "один пояс, один шлях" (一帶一路, *Yīdài Yīlù*), які функціонують як "хребет" нового світопорядку та інструмент формування асиметричної залежності сусідів від Китаю.

Сучасний етап, що почався із 2017 року, Доші описує як стратегію глобальної експансії на тлі "великих змін, небачених за століття". Кінцевою метою цієї стратегії є повне витіснення США та перетворення КНР на домінуючу державу до 2049 року. Особливу увагу автор приділяє здатності КПК зберігати автономію від внутрішніх груп інтересів, що дає змогу Пекіну спрямовувати всі ресурси держави на реалізацію цієї геостратегічної мети, незважаючи на економічні витрати (Doshi, 2019).

Концептуальне бачення нового світопорядку, за версією Пекіна, детально деконструює Надеж Роллан у своїх фундаментальних звітах для NBR, доводячи, що офіційна риторика про "спільноту спільної долі людства" (人类命运共同体, *Rénlèi Mìngyùn Gòngtóngtǐ*) є не просто гуманітарною декларацією, а стратегічним інструментом забезпечення виживання режиму КПК. Роллан визначає цей проєкт як цілеспрямовану спробу створити глобальний простір, де універсальні ліберальні цінності Заходу систематично замінюються пріоритетом державного суверенітету та "правом на розвиток" (Rolland, 2020).

Дослідниця наголошує, що ініціатива "один пояс, один шлях" (一帶一路, *Yīdài Yīlù*) є матеріальним та інституційним "хребтом" цього нового ладу, функціонуючи як робочий механізм централізованої планової стратегії. За її аналізом, BRI спрямована на реалізацію візії Сі Цзіньпіна про відроджений Китай, що домінує на Євразійському континенті й формує мережу асиметричної залежності країн-учасниць від Пекіна. Роллан підкреслює, що стратегія поєднує "тверду" силу як інфраструктурні мережі та "м'яку" як фінансова інтеграція, політична координація і зміна міжнародних норм. Це дає змогу КНР поступово змінювати правила гри в міжнародній торгівлі та безпеці (Rolland, 2017; 2020).

Особливу увагу Роллан приділяє концепції "часткової гегемонії", яку Пекін прагне встановити над великими частинами Глобального Півдня. У цій моделі Китай є центром тяжіння у сучасній метаморфозі стародавньої системи "Тянься" (天下, *Tiānxià*), де статус інших держав визначається ступенем їхньої готовності виявляти повагу до інтересів Пекіна й відмовлятися від ліберальних ідеалів. Таким чином, за Роллан, китайська експансія спрямована на децентрацію влади США та ерозію існуючого світопорядку через боротьбу за дискурсивну силу (话语权, *Huàyǔquán*), тобто за здатність Пекіна нав'язувати власну термінологію і переписувати фундаментальні норми глобального управління (Rolland, 2020).

Важливий аспект ідеологічної експансії КНР, а саме боротьбу за дискурсивну силу (话语权, *Huàyǔquán*), висвітлено у серії досліджень Кентон Тібо для Atlantic Council. Авторка доводить, що Пекін розглядає цей концепт не просто як право голосу, а як здатність до наративного встановлення порядку денного (*agenda-setting*), спрямованого на переформатування глобального управління та легітимізацію державної влади через зміну міжнародних норм і цінностей. За аналізом Тібо,

китайське керівництво переконане, що домінування Заходу базується саме на володінні цією силою, яка дає змогу США нав'язувати "універсальні цінності" демократії та прав людини як загальноприйняті стандарти поведінки держав (Thibaut, 2022; 2023).

Тібо детально аналізує концепцію кіберсуверенітету (网络主权, *Wǎngluò Zhǔquán*) як ключовий інструмент Пекіна для створення альтернативного цифрового порядку. Вона визначає його як нормативну відсіч спробам універсалізації західних норм приватності та свободи слова, що фактично легітимізує тотальний державний контроль над інтернетом і даними в межах національних кордонів. Ця модель пропонується країнам Глобального Півдня як шлях до цифрової незалежності, проте реально вона створює умови для експорту авторитарних технологій спостереження і технологічного замикання (*lock-in effect*) країн-реципієнтів на китайські стандарти та інфраструктуру (Thibaut, 2022; 2023).

Дослідниця виокремлює три вектори стратегії медіа-конвергенції (融媒体, *Róng Méití*), яку КНР використовує для посилення свого впливу.

По-перше, Китай витрачає понад 1,5 млрд доларів щорічно на пропаганду, використовуючи стратегію так званого "будівництва власних човнів", тобто створення мереж на кшталт CGTN, і "позичання чужих човнів", що є використанням західних соціальних мереж для поширення дезінформації.

По-друге, Китай упроваджує тактику точного зв'язку (精准传播, *Jīngzhǔn Chuánbō*), що передбачає використання великих даних (*Big Data*) і штучного інтелекту для адаптації пропагандистських наративів під конкретні аудиторії, зокрема через політичну нативну рекламу, що маскує державні джерела під нейтральні новини.

По-третє, Пекін активно маніпулює процесами в Міжнародному союзі електрозв'язку (ITU) та ISO, застосовуючи тактику "заповнення зони" (*flooding the zone*), тобто тактику консолідованого голосування китайських представників для прийняття стандартів, які сприяють централізованому контролю над даними. По суті, цей підхід експлуатує "вразливості" ліберального устрою (Thibaut, 2023).

Особливу небезпеку, згідно з Тібо, становить збройне використання даних (*Weaponizing Data*). Через інфраструктурні проекти "цифрового Шовкового шляху" Пекін отримує доступ до величезних масивів інформації для вдосконалення систем цензури та проведення психологічних операцій. У контексті України та східноєвропейського регіону ці висновки є критичними, оскільки китайська риторика про "безпечне кіберсередовище" часто синхронізується з наративами Москви, під впливом Путіна щодо підриву демократичних інститутів та обмеження свободи інформації. Таким чином, за Тібо, китайські геостратегічні проекти спрямовані на децентрацію американської сили й побудову ієрархічного світу, де суверенітет великих держав є абсолютним, а права людини – вторинними щодо державної безпеки (Thibaut, 2022; 2023).

Філософське підґрунтя китайських амбіцій через неоімперську систему "Тянься" (天下, *Tiānxià*) ґрунтовно досліджує професор Чжао Тін'ян, пропонуючи її як утопічну майбутню альтернативу "анархічному, насильницькому та нульовому" Вестфальському порядку (Rolland, 2020; Zhao, 2021). Його концепція базується на принципі світу як однієї родини (天下一家, *Tiānxià Yījiā*).

Прямий переклад звучить поетично: "під небом одна сім'я", але приховує упорядкування, де ієрархічна структура забезпечує глобальну гармонію, а легітимність правлячого центру ґрунтується не на демократичних процедурах, а на дотриманні морально-етичних цінностей, вищих щодо людини (Rolland, 2020; Callahan, 2008). Чжао стверджує, що в системі "Тянься" не існує дихотомії "свій-чужий", оскільки вона за визначенням є всеохопною (无外, *wúwài*). Фактично сама суть міститься в ієрогліфічній формі – у світі немає нічого, що могло б перебувати "зовні" (Callahan, 2008; Rolland, 2020).

Проте Вільям Каллахан піддає цей підхід жорсткій критиці, доводячи, що риторика інклюзивності "Тянься" насправді приховує "нову гегемонію", де ієрархічне управління імперського Китаю оновлюється для XXI століття (Callahan, 2008). За Каллаханом, китайське бачення всеохпності не передбачає справжнього визнання права на інакшість, а натомість спрямоване на конверсію або підпорядкування відмінних цивілізацій китайському центру (Callahan, 2008). Він наголошує, що "Тянься" – це ієрархічна система, яка де-факто ставить порядок вище за свободу, етику – вище за закон, а елітарне управління – вище за демократію та універсальні права людини (Callahan, 2008). Такий підхід створює ідеологічну маску для домінування Пекіна, де статус кожної держави визначається мірою її готовності виявляти повагу до інтересів КНР, що прямо загрожує суб'єктності й автономії країн, які прагнуть зберегти власний вектор розвитку (Callahan, 2008; Rolland, 2020). Таким чином, "гуманістична" модель Чжао Тін'яна може бути інтерпретована як "тягар жовтої людини", або місія з "умиротворення" та цивілізування світу за китайськими стандартами (Callahan, 2008). Загалом підхід відповідає історичним стандартам китайського державного мислення у сфері зовнішньої політики від початку першого тисячоліття нової ери.

Стратегію КНР щодо міжнародного порядку Герітедж, Лі та Мао характеризують як "перепереговорення" (*renegotiation*) ліберального інтернаціоналізму: Пекін не відкидає систему цілком, а вибірково приймає вигідні їй елементи та цілеспрямовано оскаржує ті, що обмежують автократичне врядування (Heritage et al., 2020). Інституційний вимір цього процесу, зокрема в межах ООН, ґрунтовно опрацьовано Розмарі Фут у її праці "Китай, ООН та захист людини: переконання, влада, імідж" (Foot, 2020). Авторка детально аналізує концептуальну "боротьбу" між традиційним китайським консервативним трактуванням статуту ООН, що базується на безумовному державному суверенітеті (主权, *zhǔquán*), і сучасним "поствестфальським" розумінням гуманітарного захисту особистості (Foot, 2020). Фут доводить, що Пекін прагне нормативно звузити дефініцію загроз міжнародному миру та безпеці, щоб мінімізувати простір для зовнішнього втручання та гуманітарних інтервенцій організації, які КНР вважає інструментом західного тиску та дестабілізації (Foot, 2020).

Китайська альтернатива ліберальній концепції захисту прав людини ґрунтується на так званій тріадичній моделі (*triadic model*), яка ставить у пріоритет економічний розвиток, сильну державу та внутрішню соціальну стабільність як необхідні передумови безпеки особи (Foot, 2020). Дослідниця зауважує, що Китай успішно використовує свій статус постійного члена РБ ООН і право вето для блокування втручання у внутрішні справи автократичних режимів, що систематично корелює з геополітичними інтересами Москви (Foot, 2020). Такий

підхід спрямований на створення світу, безпечного для автократії, де принцип невтручання (不干涉原则, *bù gānshè yuánzé*) домінує над універсальними правами людини (Foot, 2020).

Важливим елементом стратегії КНР в ООН є просування ідеї "демократизації міжнародних відносин" (国际关系民主化, *guójì guānxi mínzhǔhuà*), що в китайському політичному словнику означає послаблення гегемонії США та перехід до "багатополярного світопорядку" (多极世界, *duōjí shìjiè*) (Foot, 2020). Фут звертає увагу на майстерне використання Пекіном економічного важеля для забезпечення солідарного голосування країн Глобального Півдня на користь китайських резолюцій у Раді ООН із прав людини. Це досягається через надання фінансової допомоги, інвестиції в межах BRI або погрози економічними наслідками за підтримку антикитайських ініціатив (Foot, 2020).

Окремо авторка висвітлює роль КНР в операціях із підтримання миру, де Китай наразі є другим найбільшим контрибутором бюджету й надає більше військ, ніж решта постійних членів РБ разом узятих (Foot, 2020). За висновками Фут, така активність має подвійну мету: зміцнення іміджу "відповідальної великої держави" (负责任大国, *fù zérèn dàguó*) і суто прагматичний захист китайських інвестицій, енергетичних об'єктів і персоналу в нестабільних регіонах, передусім в Африці (Foot, 2020). Таким чином, за Фут, зусилля КНР спрямовані на поступове "приборкування" ООН, її перетворення на майданчик для легітимізації суверенітету великих держав та ерозію ліберальних норм на користь ієрархічної моделі управління (Foot, 2020).

Проблематику безпеки та її зв'язок з економічним розвитком у китайській стратегії ґрунтовно досліджує Юнь Хуан. Автор обґрунтовує, що Пекін розробив і легалізував розширену концепцію "національної безпеки з китайськими характеристиками" (中国特色国家安全, *Zhōngguó tèshè guójiā ānquán*), яка тепер інтегрована в міжнародне економічне право через ініціативу "один пояс, один шлях" (Huang, 2021). Хуан стверджує, що цей "всеохопний підхід до національної безпеки" (总体国家安全观, *zǒngtǐ guójiā ānquán guān*) базується на переконанні, що економічний розвиток є невід'ємним елементом забезпечення миру та стабільності (Huang, 2021). Таким чином, Китай створює альтернативну правову архітектуру, паралельну домінованому США світопорядку, де Пекін отримує важелі впливу на внутрішню політику країн-реципієнтів через інфраструктурні проекти та приватні контракти (Huang, 2021). Дослідник наголошує, що в межах BRI Пекін просуває право держав на власний шлях розвитку (发展道路, *fāzhǎn dàolù*), що фактично легітимізує автократичні моделі управління та державне втручання в ринкові процеси (Huang, 2021).

Цей аналіз підсилюється працею Елізабет Економі "Світ за версією Китаю", де авторка описує системні зусилля КНР щодо рецентрації своєї ролі в міжнародній системі й витіснення ліберальних цінностей США (Економі, 2022). Економі деконструє стратегію Сі Цзіньпіна як рух до "великого омолодження китайської нації" (中华民族伟大复兴, *Zhōnghuá mínzú weida fuxing*), що передбачає "реформу без відкритості" та відновлення географічної, політичної та економічної центральності Китаю (Економі, 2022; Kramer, 2019). Дослідниця

підкреслює, що китайська модель цифрового суверенітету та проекти, подібні до "цифрового Шовкового шляху" (数字丝绸之路, *Shùzì Sīchóu Zhī Lù*), спрямовані на створення технологічного й нормативного середовища, яке було б безпечним для автократії та обмежувало вплив західних демократичних стандартів (Економі, 2022; Kramer, 2019).

За висновками Економі, Пекін використовує весь спектр інструментів – від економічних стимулів до шпигунства та підривної діяльності – для формування сфер впливу, де норми США та їхніх союзників втрачають свою силу (Економі, 2022). Це створює серйозні виклики для держав, які, подібно до України, намагаються зберегти зовнішньополітичну автономію в умовах глобального системного протистояння, де Пекін та Москва дедалі частіше координують свої зусилля з підриву існуючих міжнародних інститутів (Економі, 2022; Coats, 2019). Таким чином, за Економі та Хуаном, китайська "велика стратегія" через економічні механізми BRI трансформує саму суть суверенітету, роблячи його залежним від лояльності до китайського центру (Економі, 2022; Huang, 2021).

Офіційна позиція КНР, представлена у Білих книгах, оприлюднених Інформаційним бюро держради КНР (SCIO, 2023a), і програмних промовах Сі Цзіньпіна, наполягає на виключно мирному характері китайського підйому та рішучому запереченні тези про те, що сильна держава обов'язково прагне до гегемонії ("国强必霸", *guóqiáng bìbà*) (SCIO, 2023a). У звіті "Спільнота спільної долі людства" Пекін позиціонує свій розвиток як "можливість для світу", а не загрозу, стверджуючи, що Китай не має у своїй крові генів колонізації чи експансії (SCIO, 2023a). Ключовим елементом цієї риторики є заклик до міжнародної спільноти остаточно відмовитися від "мислення холодної війни" (冷战思维, *Lěngzhàn Sīwéi*), яке Пекін трактує як анахронічну прихильність до військових альянсів (зокрема НАТО) та ідеологічного протистояння (SCIO, 2023a). Натомість пропонується впровадження "нової концепції безпеки", що базується на принципах "спільної, комплексної та стійкої безпеки" (共同、综合、合作、可持续的安全观, *gòngtóng, zōnghé, hézuò, kěchíxù de ānquán guān*) (Doshi, 2019; SCIO, 2023a).

Пряме прочитання програмних документів підтверджує цю риторику конструкцію. У звіті на XX з'їзді КПК Сі Цзіньпін окреслює "великі зміни, небачені за століття", як стратегічне вікно можливостей, декларує протидію гегемонізму, політиці сили й мисленню холодної війни та представляє китайську модернізацію як нову модель розвитку для людства – альтернативу західному шляху (Хі, 2022). Біла книга про "спільну долю в кіберпросторі" першим із чотирьох базових принципів глобального управління інтернетом визначає саме повагу до кіберсуверенітету, а загрозою миру називає кібергегемонізм (SCIO, 2022). Ювілейна Біла книга до десятиріччя BRI наполягає, що ініціатива "запропонована Китаєм, але належить усьому світові", і заперечує її геополітичний характер (SCIO, 2023b). Зіставлення цих самоописів з аналітикою Доші, Роллан і Тібо утворює методологічну основу дослідження: розрив між деклараціями першоджерел та їхніми стратегічними функціями і є предметом деконструкції.

Однак аналітичні звіти розвідки США та праці провідних стратегів указують на глибоку розбіжність між цими деклараціями й реальними діями Пекіна. Ден Коутс у щорічному оцінюванні загроз зазначає, що Росія та Китай наразі є більш скоординованими, ніж будь-коли із

середини 1950-х років, і їхнє партнерство спрямоване на системний підірив ліберального міжнародного порядку (Coats, 2019). За його даними, Пекін і Москва активно використовують міжнародні інституції, зокрема ООН, для просування наративів про абсолютний суверенітет, що має на меті делегітимізувати західні стандарти прав людини та демократії, замінивши їх авторитарною моделлю управління (Coats, 2019).

Раш Доші у своїй праці "*Довега гра*" (Doshi, 2019) доводить, що китайська стратегія використовує риторику проти "блокового мислення" саме для того, щоб підірвати систему американських альянсів, які стримують експансію КНР (Doshi, 2019). Дослідник наголошує, що координація Пекіна з Москвою у межах Шанхайської організації співпраці (SCO, 上海合作组织, *Shànghǎi Hézuò Zǔzhī*) та ініціативи "один пояс, один шлях" (一帶一路, *Yīdài Yīlù*) є частиною великої стратегії створення альтернативного світопорядку, де великі держави мають виключні сфери впливу (Doshi, 2019). Така синхронізація дій Пекіна та Путіна включає створення паралельних фінансових інструментів для обходу західних санкцій і "озброєння" міжнародного права для захисту автократичних режимів від зовнішнього тиску (Doshi, 2019; Coats, 2019).

Отже, за висновками Надеж Роллан та Елізабет Економі, гуманістичні гасла Сі Цзіньпіна про "спільну долю" є формою інструментальної дискурсивної сили (话语权, *Huàyǔquán*), що маскує підготовку до глобальної трансформації, де суверенітет таких держав, як Україна, стає розмінною монетою у домовленостях великих потуг, а безпекова автономія Києва таврується як дестабілізуюче "мислення минулого" (Rolland, 2020; Ecomomy, 2022; Doshi, 2019). Тісна співпраця Пекіна з Росією в умовах її агресії проти України підтверджує, що для КНР стратегічне партнерство з Москвою є пріоритетним засобом послаблення Заходу, навіть якщо це прямо суперечить офіційним заявам Пекіна про повагу до територіальної цілісності всіх держав (Coats, 2019; Doshi, 2019).

Водночас частина дослідників застерігає від надмірного спрощення китайської стратегії до монолітного геополітичного проєкту. Дебора Броутігам у своїх дослідженнях африканської політики КНР (Brautigam, 2020) піддає критиці поширений наратив "боргової пастки" (debt-trap diplomacy), доводячи, що більшість випадків реструктуризації китайських кредитів не призводить до захоплення активів, а самі проєкти BRI нерідко ініціюються країнами-реципієнтами, а не нав'язуються Пекіном. Броутігам наголошує, що демонізація BRI без емпіричної верифікації конкретних кейсів ризикує перетворити аналітичний дискурс на дзеркальне відображення китайської пропаганди, лише зі знаком "мінус". Проте, як зауважують Роллан та Доші, навіть якщо механізм "боргової пастки" є перебільшенням, то асиметрична залежність реалізується через інші канали – технологічне замикання, інституційну координацію і нормативний тиск, що не скасовує стратегічного характеру китайської експансії (Rolland, 2017; Doshi, 2019).

Джонатан Гілман у праці "Нова Шовкова дорога імператора" (Hillman, 2020) пропонує більш нюансований погляд на BRI, заперечуючи її монолітність і централізованість. Дослідник доводить, що значна частина проєктів BRI є результатом конкурентної боротьби між китайськими держпідприємствами, регіональними урядами та фінансовими установами, а не виконанням

єдиного стратегічного плану з Пекіна. У цьому сенсі, за Гілманом, "широкі прогалини між амбітною риторикою та більш обмеженою і переважно економічно орієнтованою реалізацією" (Hillman, 2020) свідчать про те, що BRI є радше процесом, ніж програмою. Новіші дослідження підтверджують цю характеристику: Дагган, Готтвальд і Берсік на матеріалі еволюції рольових концепцій показують, що навіть через десятиліття після запуску уявлення Пекіна про функцію BRI лишається "незавершеною роботою", яка добудовується у відповідь на зовнішній спротив і внутрішні обмеження (Duggan et al., 2024). Однак ця аргументація не спростовує висновків Роллан про стратегічний намір – вона лише уточнює механізм його реалізації: децентралізована імплементація не скасовує централізовану мету, а "еластичність" BRI є свідомим інструментом, що дає змогу Пекіну адаптувати проєкт до будь-якого контексту, не беручи на себе зобов'язань (Rolland, 2017; Thibaut, 2022).

Окреме методологічне застереження стосується аналізу символізму китайських ієрогліфів як інструменту виявлення прихованих геополітичних смислів. Зокрема, Е. Фрейманн у Foreign Policy попереджає про ризик "фонологічного орієнталізму" – тенденції шукати містичні або глибинні політичні смисли в самій структурі китайських знаків, що імпліцитно відтворює уявлення про особливу "непрозорість" китайської мови порівняно із західними (Freymann, 2021). Це застереження є методологічно важливим для даного дослідження: аналіз офіційного дискурсу КНР спирається не на етимологічну деконструкцію ієрогліфіки, а на інтерпретацію свідомих інституційних виборів Пекіна, зокрема офіційно задокументованої заборони перекладати 倡议 (chàngyi) як "strategy", що є актом мовної геополітики, а не питанням символіки знаків (Belt and Road Advisory, 2018; Thibaut, 2022).

Український сегмент джерел представлений двома рівнями. На нормативному рівні Стратегія зовнішньополітичної діяльності України закріплює курс на набуття повноправного членства в ЄС та НАТО як пріоритетний напрям і визначає стійкість до економічного тиску, кібератак і дезінформації базовим принципом зовнішньої політики (Верховна Рада України, 2021а). Стратегія кібербезпеки України орієнтує розбудову національної системи кібербезпеки на співробітництво передусім з ЄС, США та державами-членами НАТО і враховує положення Стратегії кібербезпеки ЄС (Верховна Рада України, 2021б). На експертному рівні Центр економічної стратегії систематизував масштаби китайської економічної присутності в Україні (Горюнов та ін., 2021), а Український інститут майбутнього проаналізував еволюцію позиції Пекіна щодо російської агресії, зафіксувавши модель формального нейтралітету за фактичного збереження стратегічного партнерства з Москвою (YIM, 2022). Утім, українська література здебільшого розглядає відносини з КНР в економічній площині; деконструкція дискурсивного виміру китайських ініціатив у контексті суб'єктності України лишається на периферії.

Незважаючи на значну кількість праць про глобальну стратегію Китаю, питання впливу цих процесів на зовнішньополітичну автономію України залишається недостатньо висвітленим у західній і вітчизняній літературі. Це створює необхідність синтезу існуючих теорій дискурсивної сили та великої стратегії для оцінювання викликів українській суб'єктності в умовах агресії з боку Росії та глобального протистояння моделей розвитку.

Метою дослідження є критичний синтез наукової літератури та інтерпретативний аналіз офіційних доку-

ментів КНР із метою виявлення розриву між задекларованими цілями ключових глобальних ініціатив Пекіна – "один пояс, один шлях" (一帶一路, Yīdài Yīlù), "цифровий Шовковий шлях" (数字丝绸之路, Shùzì Sīchóu Zhī Lù) та "спільнота спільної долі людства" (人类命运共同体, Rénlèi Mìngyùn Gòngtóngtǐ) – та їхніми прихованими стратегічними функціями, а також оцінювання викликів, які ці ініціативи створюють для зовнішньополітичної суб'єктності України.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання**:

- дослідити генезу та функціональну роль концепції дискурсивної сили (话语权, Huàyǔquán) як ключового інструменту зовнішньополітичної стратегії КНР, спрямованого на перехоплення права визначати міжнародні норми та цінності (Rolland, 2020; Thibaut, 2022);
- виявити стратегічні функції ініціативи "один пояс, один шлях" (一帶一路, Yīdài Yīlù) крізь призму формування асиметричних залежностей і створення інфраструктурного "хребта" для нового, орієнтованого на Китай світопорядку (Rolland, 2017; Doshi, 2019);
- проаналізувати концепцію "спільноти спільної долі людства" (人类命运共同体, Rénlèi Mìngyùn Gòngtóngtǐ) як модель глобального управління, що прагне легітимізувати авторитарні режими й підірвати універсальність ліберально-демократичних цінностей (Rolland, 2020; SCIO, 2023a);
- визначити стратегічні цілі "цифрового Шовкового шляху" (数字丝绸之路, Shùzì Sīchóu Zhī Lù) та ідеологему кіберсуверенітету (网络主权, Wǎngluò Zhǔquán) у контексті встановлення державного контролю над інформаційними потоками та експорту технологій стеження (Thibaut, 2022; 2023);
- з'ясувати ідеологічне підґрунтя сучасної китайської експансії, зокрема роль неоімперської системи "Тянься" (天下, Tiānxià) в обґрунтуванні переходу КНР від стратегії приховування можливостей (韬光养晦, Tāoguāng Yǎnghuì) до статусу глобального "творця правил" (Zhao, 2021; Doshi, 2019; Tobin, 2020);
- оцінити виклики, які реалізація китайських глобальних ініціатив створює для зовнішньополітичної суб'єктності України, зокрема в контексті зростаючої координації Пекіна та Москви у спробах делегітимізувати західні безпекові альянси як прояв "мислення холодної війни" (冷战思维, Lěngzhàn Sīwéi), що прямо загрожує євроатлантичній інтеграції та безпековій автономії Києва в умовах російської агресії (Tobin, 2020; Doshi, 2019).

Методи

Методологічну основу дослідження становить поєднання критичного синтезу (critical synthesis) наукової літератури та інтерпретативного аналізу першоджерел. В українській дослідницькій традиції ці підходи кореспондують з аналітико-синтетичним опрацюванням джерел і дискурс-аналізом; авторську термінологію збережено для точності відсилання до англomовного методологічного апарату. Критичний синтез застосовується для реконструкції консенсусу в дослідницькому полі й виявлення розривів між позиціями провідних авторів. Його результатом є узгоджена аналітична рамка: попри розбіжності щодо ступеня централізованості китайської стратегії (Hillman, 2020; Brautigam, 2020), дослідницьке

поле сходиться на тому, що глобальні ініціативи КНР виконують функції, які виходять за межі декларованих.

Часові межі аналізу охоплюють період 2012–2023 років – від приходу Сі Цзіньпіна до влади до оприлюднення програмних Білих книг 2023 року – з ретроспективним екскурсом до періоду 1989–2012 років для відстеження термінологічних зрушень між стратегічними фазами. Первинні джерела добиралися за критерієм офіційного статусу: політичні звіти з'їздів КПК, Білі книги державної ради, концептуальні документи МЗС КНР в офіційних англomовних версіях. Корпус першоджерел становлять: звіт Сі Цзіньпіна на XX з'їзді КПК (Xi, 2022); Білі книги держради "A Global Community of Shared Future" (SCIO, 2023a), "Jointly Build a Community with a Shared Future in Cyberspace" (SCIO, 2022) та "The Belt and Road Initiative: A Key Pillar of the Global Community of Shared Future" (SCIO, 2023b); концептуальний документ Глобальної ініціативи безпеки (MFA PRC, 2023a); позиційний документ щодо врегулювання "української кризи" (MFA PRC, 2023b); програмний документ ініціативи "один пояс, один шлях" (NDRC, 2015). Вторинні джерела добиралися за критеріями рецензованості або інституційної репутації видавця, переважно останніх п'яти – семи років, з обов'язковим включенням альтернативних інтерпретацій (Brautigam, Hillman). У межах цього поєднаного підходу застосовуються такі аналітичні інструменти:

- критична деконструкція офіційного дискурсу КНР як дослідницька лінза передбачає читування "ритуалізованої мови" КПК з урахуванням ієрархії авторитетності джерел – від основоположних політичних ліній (路线, lùxiàn) і стратегічних орієнтирів (方针, fāngzhēn) до конкретних програмних документів-"політик" (政策, zhèngcè). Найвищий пріоритет надається політичним звітам на з'їздах КПК і промовам Сі Цзіньпіна, оскільки саме вони фіксують внутрішній консенсус еліт і визначають державний курс на роки вперед;

- аналіз дискурсивної сили (话语权, Huàyǔquán) як аналітична лінза використовується для виявлення розриву між гуманістичною оболонкою китайських ініціатив, а саме риторикою "спільного розвитку", "гармонії", "виграш-виграшу" та їхньою стратегічною суттю – перформативним світопорядком на користь Китаю. У межах цього інструменту дискурс розглядається як механізм наративного встановлення порядку денного (agenda-setting), що дає змогу Пекіну нав'язувати норми, які ставлять державний суверенітет вище за громадянські свободи;

- інтерпретативний аналіз інтелектуального середовища як дослідницька лінза охоплює аналітичні записки китайських think-tanks і праці провідних учених, зокрема Чжао Тін'яна і Ван Цзісі. Це дає змогу реконструювати моральне середовище, у якому приймаються зовнішньополітичні рішення, з урахуванням того, що китайська академічна спільнота функціонує в межах "системи топ-дизайну" (顶层设计, dīngcéng shèjì) і нерідко отримує державне замовлення на теоретичне обґрунтування геостратегічних концепцій;

- лонгітудний порівняльний аналіз термінологічних зрушень як аналітичний інструмент дає змогу відстежити еволюцію великої стратегії КНР через зміни у ключових концептах. Зокрема, аналізується перехід від пасивної фази "послаблення" під гаслом "приховувати можливості та чекати слушного часу" (韬光养晦, tāoguāng

yǎnghuì) до активної фази "прагнення до досягнень" (奋发有为, fènfā yǒuwéi), що набув виразних ознак після глобальної фінансової кризи 2008 року;

- деконструкція безпекових наративів як дослідницька лінза виявляє, як Пекін використовує риторику проти "мислення холодної війни" (冷战思维, lěngzhàn sīwéi) для делегітимізації західних безпекових альянсів – із прямими наслідками для євроатлантичного курсу України, особливо в умовах синхронізації цих наративів з агресивними діями Росії.

Порівняння концептів здійснювалося за єдиною схемою. Для кожного з ключових понять – дискурсивна сила (话语权), "один пояс, один шлях" (一带一路), "спільнота спільної долі людства" (人类命运共同体), кіберсуверенітет (网络主权), "мислення холодної війни" (冷战思维) – фіксувалися: декларована функція в офіційному корпусі; стратегічна функція, атрибутована в аналітичному корпусі; наявність або відсутність емпіричних підтверджень кожної з інтерпретацій. Розрив між першим і другим і становить предмет деконструкції.

Перехід від аналізу дискурсу до висновків про ризики для України здійснюється у три кроки. Перший: дискурс-аналіз виявляє нормативні цілі Пекіна – заміну універсальних норм пріоритетом суверенітету, делегітимізацію безпекових альянсів, легітимізацію державного контролю над даними. Другий: зазначені цілі зіставляються із задокументованою практикою – голосуваннями КНР в ООН, інвестиційними кейсами у стратегічних галузях, структурою торгівлі, присутністю китайських технологічних рішень в українській інфраструктурі. Третій: ризиком визнається кожна точка, де підтверджена практикою нормативна ціль КНР суперечить зовнішньополітичному курсу України, закріпленому в Конституції та стратегічних документах 2021 року. Таким чином, висновки про ризики є не екстраполяцією дискурсу, а результатом накладання трьох верифікованих площин: намірів, практики й українських національних інтересів.

Результати

Критичний синтез наукової літератури та інтерпретативний аналіз офіційних документів КНР дають змогу встановити глибoku дихотомію між гуманістичною риторикою Пекіна та його реальними стратегічними цілями. У межах концепції "великих змін, небачених за століття" (百年未有之大变局, Bǎiniǎn wèi yǒu zhī dà biànjú), КНР реалізує цілеспрямовану стратегію витіснення ліберального світопорядку альтернативною моделлю управління, що базується на пріоритеті державного суверенітету над індивідуальними свободами.

Установлено, що концепція дискурсивної сили (话语权, Huàyǔquán) функціонує не як засіб міжцивілізаційного діалогу, а як інструмент нормативного домінування. Пекін трактує її не лише як право (权利, quánlì), а насамперед як владу (权力, quánlì) – стратегічну здатність наративно встановлювати глобальний порядок денний і спонукати інших акторів до прийняття китайської візії світоустрою. Через цей механізм просувається ідеологема підпорядкування прав людини "державному суверенітету" (主权, zhǔquán) та "національній безпеці" (国家安全, guójiā ānquán), а "право на розвиток" (发展权, fāzhǎnquán) проголошується найбільш фундаменталь-

ним, що легітимізує авторитарні моделі управління і дає змогу нормативно блокувати будь-яку критику внутрішньої політики КНР як "втручання у внутрішні справи".

Виявлено, що ініціатива "один пояс, один шлях" (一带一路, Yīdài Yīlù) є основним операційним механізмом "великої стратегії" КНР. Замість проголошеного принципу "виграш-виграш" (合作共赢, Hézuò Gòngyíng) реалізація BRI спрямована на створення асиметричної економічної взаємозалежності – реляційного важеля (relational leverage), що формує "ефект замикання" (lock-in effect): країни-реципієнти стають фінансово й технологічно залежними від китайських стандартів, втрачаючи простір для самостійного зовнішньополітичного маневру. Офіційна самопрезентація ініціативи як проєкту, що "належить усьому світові" (SCIO, 2023b), контрастує з практикою формування односторонніх залежностей, задокументованою в емпіричних дослідженнях. Контроль над стратегічними транспортними вузлами й портами подвійного призначення додатково створює умови для проєкції військової сили.

Концепція "спільноти спільної долі людства" (人类命运共同体, Rénlèi Míngyùn Gòngtóngtǐ) проаналізована як сучасна форма неоімперської системи "Тянься" (天下, Tiānxià) – ієрархічної моделі "світу як однієї родини", де статус держав визначається мірою їхньої лояльності китайському центру. Ця концепція слугує інструментом делегітимізації західних безпекових альянсів, які Пекін таврує як "мислення холодної війни" (冷战思维, Lěngzhàn Sīwéi). У такій системі суверенітет менших держав стає умовним і підпорядкованим корінним інтересам (核心利益, Héxīn Lìyì) великих потуг.

Визначено, що "цифровий Шовковий шлях" (数字丝绸之路, Shùzì Sīchóu Zhī Lù) та ідеологема кіберсуверенітету (网络主权, Wǎngluò Zhǔquán) формують паралельний цифровий порядок, несумісний із ліберальними нормами приватності та свободи слова. Показово, що офіційна доктрина не приховує цієї пріоритетності: у Білій книзі держради повага до кіберсуверенітету стоїть першою серед чотирьох принципів глобального управління інтернетом – попереду безпеки, відкритості та порядку (SCIO, 2022). Ієрархія принципів у самому документі відтворює ієрархію цінностей: контроль держави над інформаційним простором передредам користувача.

Через інфраструктурні проєкти Пекін отримує доступ до масивів даних, що використовуються для вдосконалення систем цензури та психологічних операцій. Країнам Глобального Півдня ця модель пропонується як "цифрова незалежність", проте реально створює технологічне замикання на китайські стандарти та інфраструктуру. Узагальнене зіставлення офіційного дискурсу ключових ініціатив, їхніх стратегічних функцій і ризиків для України подано в табл. 1.

Для України зазначені механізми створюють багатовимірний виклик: риторика Пекіна проти "мислення холодної війни" прямо корелює з наративами Москви щодо делегітимізації НАТО; спільне блокування китайськими та російськими представниками резолюцій в ООН свідчить про скоординовану інституційну стратегію захисту авторитарних режимів від зовнішнього тиску; упровадження китайських технологічних стандартів загрожує інформаційній автономії України та її суміс-

ності з єдиним цифровим ринком ЄС. Український емпіричний матеріал – спроба поглинання стратегічного оборонного активу китайським інвестором, домінування підсанкційних китайських виробників у системах відео-

спостереження, стійка торговельна асиметрія – засвідчує, що механізми реляційного замикання діють щодо України вже нині, а не в гіпотетичній перспективі.

Таблиця 1

Глобальні ініціативи КНР: офіційний дискурс, приховані стратегічні функції та ризики для України

Ініціатива	Офіційний дискурс	Прихована стратегічна функція	Ризик для України
"Один пояс, один шлях" (一帶一路)	"Виграш-виграш", спільний розвиток; проект, що "належить усьому світові" (SCIO, 2023b)	Формування асиметричних залежностей – "реляційного важеля"; інфраструктурний "хребет" китаєцентричного порядку (Rolland, 2017; Doshi, 2021)	Втрата простору зовнішньополітичного маневру через економічні зобов'язання; прецедент інвестиційного тиску у стратегічних галузях
"Цифровий Шовковий шлях" (数字丝绸之路)	"Цифрова незалежність" для країн-реципієнтів; "спільна доля в кіберпросторі" (SCIO, 2022)	Технологічне замикання на китайські стандарти; експорт моделі кіберсуверенітету та інструментів контролю (Thibaut, 2022)	Уразливість критичної інфраструктури; несумісність із цифровим ринком ЄС; задокументоване використання китайського обладнання в інтересах агресора
"Спільнота спільної долі людства" (人类命运共同体)	Гармонійний світ як "одна родина"; відмова від "мислення холодної війни" (SCIO, 2023a)	Легітимація ієрархічного порядку в логіці "Тянься"; делегітимізація безпекових альянсів (Callahan, 2008; Rolland, 2020)	Заперечення права на самостійний вибір безпекових гарантій; нормативне прикриття координації Пекіна з Москвою

Джерело: складено авторами.

Дискусія і висновки

Реалізація глобальних ініціатив КНР створює комплексні виклики для України, які виходять за межі суто економічного співробітництва й зачіпають фундаментальні основи національної суб'єктності та зовнішньополітичної автономії.

Просування Пекіном концепції дискурсивної сили (话语权, *Huàyǔquán*) має на меті створення міжнародного середовища, безпечного для автократії, де ліберальні цінності й універсальні права людини замінюються пріоритетом державного суверенітету та "правом на розвиток" (Rolland, 2020; Thibaut, 2022). Для України, чий зовнішньополітичний курс чітко орієнтований на інтеграцію до демократичної спільноти Заходу, прийняття китайських нормативних рамок означає ерозію ідеологічного фундаменту її суверенітету. Китайська риторика про "демократизацію міжнародних відносин" (国际关系民主化, *guójì guānxì mínzhǔhuà*) фактично маскує намагання легітимізувати право великих держав на власні сфери впливу, що ставить під загрозу статус України як рівноправного суб'єкта міжнародного права (Foot, 2020; Doshi, 2019).

Безпековий виклик і делегітимізація євроатлантичного курсу. Китайська офіційна риторика послідовно таврує західні безпекові альянси, зокрема НАТО, як прояв "мислення холодної війни" (冷战思维, *Lěngzhàn Sīwéi*) та блокової політики (SCIO, 2023a; Doshi, 2019). Пекін стверджує, що розширення таких альянсів загрожуює регіональній стабільності, що прямо корелює з наративами Москви щодо України (Coats, 2019; Tobin, 2020). У межах концепції "спільної, комплексної та стійкої безпеки" КНР де-факто заперечує право України на самостійний вибір безпекових гарантій, пропонуючи натомість ієрархічну модель, де інтереси великих потуг мають пріоритет над суверенними правами менших держав (Doshi, 2019). Для України ця риторика б'є безпосередньо по стратегічному курсу, закріпленому в Конституції та Стратегії зовнішньополітичної діяльності (Верховна Рада України, 2021a).

Ця риторика має документальне втілення. У позиційному документі щодо політичного врегулювання

"української кризи", оприлюдненому МЗС КНР 24 лютого 2023 року, у першу річницю повномасштабного вторгнення, Пекін жодного разу не вживає слово "війна" й не називає Росію агресором (MFA PRC, 2023b). Другий пункт документа, "відмова від мислення холодної війни", відтворює базову формулу Кремля: безпека регіону не має досягатися зміцненням або розширенням військових блоків, а "легітимні безпекові інтереси" всіх сторін мають бути враховані (MFA PRC, 2023b). Комісія Конгресу США з огляду американсько-китайських відносин зафіксувала, що китайські дипломати й державні медіа відтворюють російські тези про "неподільну безпеку" та "легітимні занепокоєння" – аргументацію, якою Росія виправдовує вторгнення (USCC, 2023). Синхронізація наративів Пекіна та Москви, таким чином, є не аналітичним припущенням, а задокументованою практикою.

Інституційний вимір цієї координації простежується в голосуваннях в ООН. У квітні 2022 року КНР проголосувала проти резолюції Генеральної Асамблеї про призупинення членства Росії в Раді ООН із прав людини, назвавши таке рішення "небезпечним прецедентом" (Fillion, 2023). У лютому 2023 року, коли 141 держава підтримала резолюцію з вимогою виведення російських військ, Китай утримався (ICG, 2026). Станом на 2026 рік КНР не підтримала жодної з українських резолюцій Генеральної Асамблеї (ICG, 2026). У Раді Безпеки у 2022 році Пекін приєднався до одного із чотирьох російських вето (U.S. Department of State, 2023). Модель поведінки є сталою: не пряма підтримка агресії, а методичне блокування механізмів притягнення агресора до відповідальності.

Кейс "Мотор Січі" демонструє механізм "реляційного важеля" на українському матеріалі. Упродовж 2016–2017 років структури, пов'язані з китайською Beijing Skyrizon, сконцентрували понад 56 % акцій запорізького виробника авіадвигунів. Метою угоди був доступ до технологій і будівництво заводу-аналога в Чунціні (Суспільне Новини, 2021). У січні 2021 року міністерство торгівлі США внесло Skyrizon до санкційного переліку, кваліфікувавши її дії як "хижацькі" інвестиції з ризиком переспрямування українських технологій на військові потреби КНР (Економічна правда, 2021). Після запро-

вадження українських санкцій і націоналізації підприємства китайські інвестори ініціювали арбітраж у Постійній палаті третейського суду в Гаазі, збільшивши вимоги до 4,6 млрд доларів – суми, що на порядок перевищувала річну виручку підприємства (Економічна правда, 2021). Послідовність "поглинання стратегічного активу – блокування – багатомільярдний юридичний тиск на державу" показує, як економічна присутність КНР конвертується в інструмент примусу.

Асиметрія залежності підтверджується торговельною статистикою. У 2019–2021 роках Китай був головним торговельним партнером України: товарообіг у 2021 році сягав 19 млрд доларів (GMK Center, 2024). Повномасштабна війна оголила однобічність цієї взаємозалежності: за 2021–2023 роки український експорт до КНР скоротився на 71 %, тоді як імпорту з Китаю – лише на 11 %; у 2023 році Україна імпортувала з КНР товарів на 10,4 млрд доларів, а експортувала на 2,4 млрд (GMK Center, 2024; Forbes Ukraine, 2025). Втрата українського ринку для Пекіна статистично непомітна, натомість втрата китайського імпорту для України була б структурним шоком.

Ризик технологічного замикання для України вже матеріалізувався у сфері відеоспостереження. В Україні встановлено сотні тисяч камер китайських виробників Hikvision та Dahua, які разом контролюють близько 30 % світового ринку; обидві компанії внесені НАЗК до переліку міжнародних спонсорів війни, проте їхня продукція не заборонена до продажу (Радіо Свобода, 2024; НАЗК, 2023). Апаратною і програмною основою міських систем "Безпечне місто" також є рішення цих виробників – близько 24 тисяч камер у мережах органів місцевої влади (Радіо Свобода, 2024). Уразливість не є теоретичною – 2 січня 2024 року, у день масованої ракетної атаки, СБУ виявила в Києві зламані камери, що транслювали роботу української ППО та об'єкти критичної інфраструктури. Загалом від початку повномасштабного вторгнення СБУ заблокувала понад 10 тисяч камер, які могли використовуватися російськими спецслужбами (Радіо Свобода, 2024). Показовою є інерція залежності: навіть у 2023 році 57 % нових камер, придбаних в Україні, були продукцією китайських компаній, що перебувають під західними санкціями (NICKCENTER, 2024).

Економічна й технологічна залежність як інструмент примусу. Участь в ініціативі "один пояс, один шлях" (一帶一路, Yīdài Yīlù) та проєкті "цифровий Шовковий шлях" (数字丝绸之路, Shùzì Sīchóu Zhī Lù) несе ризик формування асиметричних залежностей, які Раш Доші визначає як "важелі примусу" (*constraining leverage*) (Doshi, 2019). Упровадження китайських технологічних стандартів (зокрема в мережах 5G і системах "безпечного міста") створює "ефект замикання" (*lock-in effect*), що робить критичну інфраструктуру України вразливою для зовнішнього контролю Пекіна (Thibaut, 2022). Просування моделі кіберсуверенітету (网络主权, Wǎngluò Zhǔquán) загрожує інформаційній автономії України, оскільки передбачає посилення державного контролю над даними, що є несумісним із прагненням Києва приєднатися до єдиного цифрового ринку ЄС (Thibaut, 2022).

Ця несумісність має нормативне вираження: Стратегія кібербезпеки України прямо орієнтує національну систему кібербезпеки на європейські та євроатлантичні стандарти і співробітництво з ЄС, США та НАТО (Верховна Рада України, 2021b). Вибір між західною і китайською моделлю цифрового управління для України,

таким чином, уже зроблений на рівні державної політики – питання полягає в послідовності його реалізації на рівні закупівель та інфраструктурних рішень.

Аналітичні звіти розвідки США підтверджують, що Пекін та Москва наразі скоординовані більше, ніж будь-коли із середини XX століття (Coats, 2019; Doshi, 2019). Хоча КНР офіційно заявляє про повагу до територіальної цілісності, її практична підтримка Росії у спробах підірвати ліберальний міжнародний порядок безпосередньо шкодить інтересам України (Esofomtu, 2022; Coats, 2019). Спільне блокування китайськими та російськими представниками резолюцій в ООН щодо захисту прав людини й засудження агресії свідчить про використання Пекіном своєї дискурсивної та інституційної влади для захисту авторитарних партнерів (Foot, 2020; Rolland, 2020).

Отже, залучення України до китайських глобальних проєктів без чіткої стратегії деконструкції їхніх прихованих смислів може призвести до поступової втрати зовнішньополітичної автономії. Київ ризикує опинитися в ситуації реляційного замикання, де економічні й технологічні зобов'язання перед Пекіном обмежуватимуть здатність держави реалізовувати свій суверенний євроатлантичний вибір.

Висновки. Мету дослідження досягнуто: розрив між гуманістичною риторикою глобальних ініціатив КНР та їхніми стратегічними функціями виявлено, задокументовано на матеріалі першоджерел і верифіковано українською емпірією. Висновки сформульовано за трьома смисловими блоками, винесеними в назву статті.

Щодо дискурсивної сили КНР. Дискурсивна сила (话语权, Huàyǔquán) є не риторичним супроводом китайської зовнішньої політики, а її самостійним операційним інструментом. Позиція авторів полягає у тому, що цей концепт слід аналізувати як владу, а не як право: Пекін використовує його для перевизначення базових норм міжнародного порядку – підпорядкування прав людини суверенітету, проголошення "права на розвиток" найфундаментальнішим, витіснення безпекових альянсів у категорію "мислення холодної війни". Зіставлення офіційного корпусу з аналітичним показало: жоден із розглянутих першоджерельних документів не суперечить цій інтерпретації, а позиційний документ щодо України 2023 року прямо її підтверджує.

Щодо прихованих стратегій глобальних ініціатив. Три ініціативи виконують взаємодоповнювані приховані функції: "один пояс, один шлях" формує матеріальну асиметрію ("реляційний важіль"), "цифровий Шовковий шлях" – технологічну й нормативну (технологічне замикання та експорт моделі кіберсуверенітету), "спільнота спільної долі людства" – ідеологічну легітимацію ієрархічного порядку в логіці системи "Тянься". Позиція авторів: ці функції не є конспірологічною реконструкцією – вони простежуються в самій архітектурі офіційних документів, де пріоритет державного контролю послідовно передує правам особи, і підтверджуються практикою, зокрема голосуваннями КНР в ООН і задокументованою синхронізацією наративів Пекіна й Москви.

Щодо викликів зовнішньополітичній суб'єктності України. Виклик є триєдиним і вже актуалізованим, а не гіпотетичним. Нормативний вимір: делегітимізація права України на самостійний вибір безпечових гарантій, несумісна з курсом, закріпленим у Конституції та Стратегії зовнішньополітичної діяльності. Інституційний вимір: блокування механізмів відповідальності агресора в ООН. Матеріальний вимір: асиметрична торговельна

залежність, прецедент інвестиційного проникнення у стратегічну оборонну галузь і домінування підсанкційних китайських виробників у критичних сегментах цифрової інфраструктури. Український кейс, таким чином, підтверджує дієвість механізму реляційного замикання навіть за відсутності формальної участі держави в BRI.

Наукова новизна дослідження полягає в синтезі трьох дослідницьких ліній – теорії дискурсивної сили (Thibaut, 2022; Rolland, 2020), аналізу "великої стратегії" КНР (Doshi, 2021) та критики концепції "Тянься" (Callahan, 2008) – і їхній першій аплікації до українського кейсу з емпіричною верифікацією на українському матеріалі. Жоден із цитованих авторів не розглядає Україну як об'єкт китайської дискурсивної експансії; вітчизняна література, своєю чергою, аналізує відносини з КНР переважно в економічній площині. Стаття запонує цю прогалину, пропонуючи триплощинну модель верифікації ризиків: наміри (дискурс) – практика (голосування, кейси, статистика) – національні інтереси (стратегічні документи України).

Теоретична значущість дослідження полягає в демонстрації того, що концепція дискурсивної сили (话语权, Huàyǔquán) може функціонувати як самостійний аналітичний інструмент дослідження зовнішньополітичної експансії, достатній для реінтерпретації переходу КНР від фази приховування можливостей (韬光养晦, Tāoguāng Yǎnghuì) до стратегії "прагнення до досягнень" (奋发有为, Fènfa Yǒuwéi) без звернення до суто матеріальних показників сили.

Практичні рекомендації для органів державної влади України: запровадити обов'язковий скринінг закупівель обладнання для критичної інфраструктури щодо походження від виробників, пов'язаних з урядом КНР, гармонізувавши закупівельну практику із санкційною політикою держави; закріпити на доктринальному рівні кваліфікацію наративу "мислення холодної війни" як інструменту делегітимізації євроатлантичного курсу для систем стратегічних комунікацій; урахувати прецедент "Мотор Січі" під час опрацювання майбутніх інвестиційних пропозицій КНР у стратегічних галузях; моніторити голосування КНР у міжнародних організаціях як випереджальний індикатор межі, до якої Пекін готовий іти в підтримці Москви.

Перспективою подальших досліджень є порівняльний аналіз реакції держав Центрально-Східної Європи на китайські ініціативи (зокрема формат "16+1" та виходи з нього) для верифікації запропонованої моделі на ширшому матеріалі.

Внесок авторів: Володимир Гурковський – концептуалізація (формулювання мети та завдань дослідження, постановка проблеми розриву між офіційним дискурсом КНР і стратегічними функціями глобальних ініціатив), дослідження (добір та опрацювання західної аналітичної літератури – Doshi, Rolland, Thibaut, Foot, Callahan та ін., – що сформувала теоретичну рамку дослідження, а також українських нормативних і експертних джерел, які пов'язали аналіз із зовнішньополітичним контекстом України), написання (перегляд і редагування); Сергій Ільницький – написання (оригінальна чернетка), дослідження (опрацювання першоджерел КНР в оригіналі: звітів з'їздів КПК, Білих книг держради, концептуальних документів МЗС КНР; семантичний аналіз ключових концептів 话语权, 人类命运共同体, 网络主权, 冷战思维 та їхніх транслітерацій), валідація даних (верифікація емпіричної бази щодо України: голосування КНР в ООН, кейс "Мотор Січі", торговельна статистика, дані щодо китайського обладнання в українській інфраструктурі), візуалі-

зація (узагальнювальна таблиця ініціатив, дискурсу, функцій і ризиків); Микола Сень – експертиза з питань воєнної безпеки та стратегічного планування (оцінювання безпекових імплікацій висновків для сектору безпеки й оборони України), валідація практичних рекомендацій для органів державної влади, перегляд рукопису щодо відповідності висновків до стратегічних документів України.

Джерела фінансування. Це дослідження не отримало жодного гранту від фінансової установи в державному, комерційному або некомерційному секторах.

Список використаних джерел

- Верховна Рада України. (2021a). *Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року "Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України"*. Указ Президента України від 26.08.2021 № 448/2021. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/2021>
- Верховна Рада України. (2021b). *Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року "Про Стратегію кібербезпеки України"*. Указ Президента України від 26.08.2021 № 447/2021. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021>
- Горюнов, Д., Прохоров, Б., & Сахно, Г. (2021). *Китайський економічний слід в Україні*. Центр економічної стратегії. <https://ces.org.ua/chinese-money-in-ukraine/>
- Економічна правда. (2021, 14 грудня). *Арбітраж у \$5 млрд: деталі позову китайців у справі "Мотор Січі"*. <https://www.epravda.com.ua/news/2021/12/14/680663/>
- НАЗК. (2023, 5 червня). *Постачають "очі" для російських БПЛА: НАЗК внесло китайські компанії Hikvision та Dahua Technology до переліку міжнародних спонсорів війни*. <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/postachayut-ochi-dlya-rosijskyh-bpla-nazk-vneslo-kytayski-kompaniyi-hikvision-ta-dahua-technology-do-pereliku-mizhnarodnyh-sponsoriv-vijny/>
- Радіо Свобода. (2024, 26 січня). *Нагляд з Китаю. Як тисячі китайських камер відеоспостереження в Україні передають інформацію і чому це небезпечно*. <https://www.radiosvoboda.org/a/skhemyy-kytayski-kamery-sposterezheniya-v-ukrayini/32791514.html>
- Суспільне Новини. (2021, 18 березня). *Продаж акцій "Мотор Січі" китайським інвесторам – хронологія подій*. <https://suspienne.media/zaporizhzhia/113064-ostanne-kitajske-poperedzenna-ci-vpline-anonsovana-nacionalizacija-motor-sici-na-vidnosini-z-knr/>
- Український інститут майбутнього. (2022). *Війна в Україні: позиція та інтереси зовнішніх гравців. Китай*. <https://uifuture.org/publications/vijna-v-ukrayini-pozyciya-ta-interesy-zovnishnih-gravciv/>
- Forbes Ukraine. (2025, 7 січня). *Товарообіг України у 2024 році. Експорт зріс на 15%, імпорт – на 11%*. <https://forbes.ua/news/tovaroobig-ukraini-u-2024-rotsi-zris-na-13-naybilshi-torgovi-partneri-kitay-ta-polshcha-07012025-26082>
- NIKCENTER. (2024, 14 травня). *Бюджетники під час війни закуповують небезпечні камери відеоспостереження*. <https://nikcenter.org/byudzhetyky-pid-chas-vijny-zakupovuyut-nebezpechni-kamery-video-sposterezheniya/>
- Belt and Road Advisory. (2018, February 4). *China's Belt and Road Initiative is neither a strategy, nor a vision. It is a process*. <https://beltandroad.ventures/beltandroadblog/2018/02/04/chinas-belt-and-road-initiative-is-neither-a-strategy-nor-a-vision-it-is-a-process>
- Brautigam, D. (2020). A critical look at Chinese 'debt-trap diplomacy': The rise of a meme. *Area Development and Policy*, 5(1), 1–14. <https://doi.org/10.1080/23792949.2019.1689828>
- Callahan, W. A. (2008). Chinese visions of world order: Post-hegemonic or a new hegemony? *International Studies Review*, 10(4), 749–761. <https://pure.manchester.ac.uk/ws/files/27692570/POST-PEER-REVIEW-PUBLISHERS-DOCUMENT.PDF>
- Coats, D. R. (2019). *Worldwide threat assessment of the US intelligence community: Statement for the record, Senate Select Committee on Intelligence*. Office of the Director of National Intelligence. <https://www.congress.gov/116/chrg/CHRG-116shrg34697/CHRG-116shrg34697.pdf>
- Doshi, R. (2019). *The long game: Chinese grand strategy after the Cold War* [Doctoral dissertation, Harvard University].
- Doshi, R. (2021). *The long game: China's grand strategy to displace American order*. Oxford University Press.
- Duggan, N., Gottwald, J.-C., & Bersick, S. (2024). Still a work in progress: The ongoing evolution of the role conception underlying China's Belt and Road initiative. *Area Development and Policy*, 9(3), 385–406. <https://doi.org/10.1080/23792949.2024.2311891>
- Economy, E. C. (2022). *The world according to China*. Oxford University Press.
- Fillion, S. (2023, February 9). *With caution and tact: How Asian countries voted on Ukraine at the UN*. The Interpreter, Lowy Institute. <https://www.loyinstitute.org/the-interpreter/caution-tact-how-asian-countries-voted-ukraine-un>
- Foot, R. (2020). *China, the UN, and human protection: Beliefs, power, image*. Oxford University Press.
- Freyman, E. (2021). *Why do analysts keep talking nonsense about Chinese words?* Foreign Policy. <https://foreignpolicy.com/2021/07/06/chinese-characters-phrenology-orientalism/>

- GMK Center. (2024, April 5). *Ukraine – China: Balance of trade in iron and steel products*. <https://gmk.center/en/posts/ukraine-china-balance-in-iron-and-steel-trade/>
- Heritage, A. J., Lee, P. K., & Mao, Z. (2020). *Contesting liberal internationalism: China's renegotiation of world order*. *Cambridge Review of International Affairs*. <https://doi.org/10.1080/09557571.2020.1715682>
- Hillman, J. E. (2020). *The emperor's new road: China and the project of the century*. Yale University Press.
- Ho, B. T. E. (2021). *China's political worldview and Chinese exceptionalism: International order and global leadership*. Amsterdam University Press.
- Huang, Y. (2021). China on national security and implications for international economic law. *Journal of International Economic Law*. <https://doi.org/10.1093/jiel/jgab029>
- International Crisis Group [ICG]. (2026, February 25). *UN vote shows enduring but uneven international support for Ukraine*. <https://www.crisisgroup.org/anb/europe-central-asia/ukraine/un-vote-shows-enduring-uneven-international-support-ukraine>
- Kramer, F. D. (2019). *Managed competition: Meeting China's challenge in a multi-vector world*. Atlantic Council.
- Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China [MFA PRC]. (2023b, February 24). *China's position on the political settlement of the Ukraine crisis*. https://www.mfa.gov.cn/eng/zy/gb/202405/t20240531_11367485.html
- Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China [MFA PRC]. (2023a). *The Global Security Initiative concept paper*. https://www.fmprc.gov.cn/eng/zy/gb/202405/t20240531_11367484.html
- National Development and Reform Commission, Ministry of Foreign Affairs, & Ministry of Commerce [NDRC]. (2015). *Vision and actions on jointly building Silk Road Economic Belt and 21st-Century Maritime Silk Road*. http://english.scio.gov.cn/beltandroad/2015-03/28/content_76329478.htm
- Rolland, N. (2017). China's Eurasian century? Political and strategic implications of the Belt and Road Initiative. National Bureau of Asian Research.
- Rolland, N. (2020). *China's vision for a new world order (NBR Special Report No. 83)*. The National Bureau of Asian Research.
- State Council Information Office of the People's Republic of China [SCIO]. (2022, November 7). *Jointly build a community with a shared future in cyberspace (White paper)*. https://english.www.gov.cn/archive/whitepaper/202211/07/content_WS636894aac6d0a757729e2973.html
- State Council Information Office of the People's Republic of China [SCIO]. (2023a). *A global community of shared future: China's proposals and actions (White paper)*. https://english.www.gov.cn/news/202309/26/content_WS6512703dc6d0868f4e8dfc37.html
- State Council Information Office of the People's Republic of China [SCIO]. (2023b, October 10). *The Belt and Road Initiative: A key pillar of the global community of shared future (White paper)*. https://english.www.gov.cn/archive/whitepaper/202310/10/content_WS6524b55fc6d0868f4e8e014c.html
- Thibaut, K. (2022). *Chinese discourse power: Ambitions and reality in the digital domain*. Atlantic Council. <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/report/chinese-discourse-power-ambitions-and-reality-in-the-digital-domain/>
- Thibaut, K. (2023). *Chinese discourse power: Capabilities and impact*. Atlantic Council. <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/report/chinese-discourse-power-capabilities-and-impact/>
- Tobin, D. (2020). *How Xi Jinping's 'New Era' should have ended U.S. debate on Beijing's ambitions*. Center for Strategic and International Studies (CSIS). <https://www.csis.org/analysis/how-xi-jinpings-new-era-should-have-ended-us-debate-beijings-ambitions>
- U.S. Department of State. (2023). *Voting practices in the United Nations, 2022*. Report to Congress. <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2024/04/Report-Voting-Practices-of-UN-Members-2022.pdf>
- U.S.-China Economic and Security Review Commission [USCC]. (2023, March). *China's paper on Ukraine and next steps for Xi's Global Security Initiative* (Issue Brief). https://www.uscc.gov/sites/default/files/2023-03/Chinas_Paper_on_Ukraine_and_Next_Steps_for_Xis_Global_Security_Initiative.pdf
- Xi, J. (2022, October 16). *Hold high the great banner of socialism with Chinese characteristics and strive in unity to build a modern socialist country in all respects*. Report to the 20th National Congress of the Communist Party of China. https://english.www.gov.cn/news/topnews/202210/25/content_WS6357df20c6d0a757729e1bfc.html
- Zhao, T. (2021). *All under heaven: The Tianxia system for a possible world order* (J. E. Harroff, Trans.). University of California Press.
- References**
- Belt and Road Advisory. (2018, February 4). *China's Belt and Road Initiative is neither a strategy, nor a vision. It is a process*. <https://beltandroad.ventures/beltandroadblog/2018/02/04/chinas-belt-and-road-initiative-is-neither-a-strategy-nor-a-vision-it-is-a-process>
- Brautigam, D. (2020). A critical look at Chinese 'debt-trap diplomacy': The rise of a meme. *Area Development and Policy*, 5(1), 1–14. <https://doi.org/10.1080/23792949.2019.1689828>
- Callahan, W. A. (2008). Chinese visions of world order: Post-hegemonic or a new hegemony? *International Studies Review*, 10(4), 749–761. <https://pure.manchester.ac.uk/ws/files/27692570/POST-PEER-REVIEW-PUBLISHERS-DOCUMENT.PDF>
- Coats, D. R. (2019). *Worldwide threat assessment of the US intelligence community: Statement for the record, Senate Select Committee on Intelligence*. Office of the Director of National Intelligence. <https://www.congress.gov/116/chrg/CHRG-116shrg34697/CHRG-116shrg34697.pdf>
- Doshi, R. (2019). *The long game: Chinese grand strategy after the Cold War* [Doctoral dissertation, Harvard University].
- Doshi, R. (2021). *The long game: China's grand strategy to displace American order*. Oxford University Press.
- Duggan, N., Gottwald, J.-C., & Bersick, S. (2024). Still a work in progress: The ongoing evolution of the role conception underlying China's Belt and Road initiative. *Area Development and Policy*, 9(3), 385–406. <https://doi.org/10.1080/23792949.2024.2311891>
- Economy, E. C. (2022). *The world according to China*. Oxford University Press.
- Ekonomichna Pravda. (2021, December 14). *Arbitration worth \$5 billion: Details of the Chinese claim in the Motor Sich case* [in Ukrainian]. <https://www.epravda.com.ua/news/2021/12/14/680663/>
- Fillion, S. (2023, February 9). *With caution and tact: How Asian countries voted on Ukraine at the UN*. The Interpreter, Lowy Institute. <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/caution-tact-how-asian-countries-voted-ukraine-un>
- Foot, R. (2020). *China, the UN, and human protection: Beliefs, power, image*. Oxford University Press.
- Forbes Ukraine. (2025, January 7). *Ukraine's trade turnover in 2024: Exports up 15%, imports up 11%* [in Ukrainian]. <https://forbes.ua/news/tovaroobig-ukraini-u-2024-rotsi-zris-na-13-naybilshi-torgovi-partneri-kitay-talshcha-07012025-26082>
- Freymann, E. (2021). *Why do analysts keep talking nonsense about Chinese words?* Foreign Policy. <https://foreignpolicy.com/2021/07/06/chinese-characters-phrenology-orientalism/>
- GMK Center. (2024, April 5). *Ukraine – China: Balance of trade in iron and steel products*. <https://gmk.center/en/posts/ukraine-china-balance-in-iron-and-steel-trade/>
- Heritage, A. J., Lee, P. K., & Mao, Z. (2020). *Contesting liberal internationalism: China's renegotiation of world order*. *Cambridge Review of International Affairs*. <https://doi.org/10.1080/09557571.2020.1715682>
- Hillman, J. E. (2020). *The emperor's new road: China and the project of the century*. Yale University Press.
- Ho, B. T. E. (2021). *China's political worldview and Chinese exceptionalism: International order and global leadership*. Amsterdam University Press.
- Horiunov, D., Prokhorov, B., & Sakhno, H. (2021). *Chinese economic footprint in Ukraine* [in Ukrainian]. Centre for Economic Strategy. <https://ces.org.ua/chinese-money-in-ukraine/>
- Huang, Y. (2021). China on national security and implications for international economic law. *Journal of International Economic Law*. <https://doi.org/10.1093/jiel/jgab029>
- International Crisis Group [ICG]. (2026, February 25). *UN vote shows enduring but uneven international support for Ukraine*. <https://www.crisisgroup.org/anb/europe-central-asia/ukraine/un-vote-shows-enduring-uneven-international-support-ukraine>
- Kramer, F. D. (2019). *Managed competition: Meeting China's challenge in a multi-vector world*. Atlantic Council.
- Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China [MFA PRC]. (2023b, February 24). *China's position on the political settlement of the Ukraine crisis*. https://www.mfa.gov.cn/eng/zy/gb/202405/t20240531_11367485.html
- Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China [MFA PRC]. (2023a). *The Global Security Initiative concept paper*. https://www.fmprc.gov.cn/eng/zy/gb/202405/t20240531_11367484.html
- National Agency on Corruption Prevention. (2023, June 5). *Supplying "eyes" for Russian UAVs: NACP added Chinese companies Hikvision and Dahua Technology to the list of international sponsors of war* [in Ukrainian]. <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/postachayut-ochi-dlya-rosijskyh-bpla-nazk-vneslo-kytayski-kompaniyi-hikvision-ta-dahua-technology-do-pereliku-mizhnarodnyh-sponsoriv-vijny/>
- National Development and Reform Commission, Ministry of Foreign Affairs, & Ministry of Commerce [NDRC]. (2015). *Vision and actions on jointly building Silk Road Economic Belt and 21st-Century Maritime Silk Road*. http://english.scio.gov.cn/beltandroad/2015-03/28/content_76329478.htm
- NIKCENTER. (2024, May 14). *Public institutions procure unsafe surveillance cameras during the war* [in Ukrainian]. <https://nikcenter.org/byudzhetnyky-pid-chas-vijny-zakupovuyut-nebezpechni-kamery-videosposterezheniya/>
- Radio Svoboda. (2024, January 26). *Surveillance from China: How thousands of Chinese CCTV cameras in Ukraine transmit information and why it is dangerous* [in Ukrainian]. <https://www.radiosvoboda.org/a/skhemy-kytayski-kamery-sposterezheniya-v-ukrayini/32791514.html>
- Rolland, N. (2017). China's Eurasian century? Political and strategic implications of the Belt and Road Initiative. National Bureau of Asian Research.
- Rolland, N. (2020). *China's vision for a new world order (NBR Special Report No. 83)*. The National Bureau of Asian Research.
- State Council Information Office of the People's Republic of China [SCIO]. (2022, November 7). *Jointly build a community with a shared future in cyberspace (White paper)*. https://english.www.gov.cn/archive/whitepaper/202211/07/content_WS636894aac6d0a757729e2973.html
- State Council Information Office of the People's Republic of China [SCIO]. (2023a). *A global community of shared future: China's proposals and actions (White paper)*. https://english.www.gov.cn/news/202309/26/content_WS6512703dc6d0868f4e8dfc37.html
- State Council Information Office of the People's Republic of China [SCIO]. (2023b, October 10). *The Belt and Road Initiative: A key pillar of the*

global community of shared future (White paper). https://english.www.gov.cn/archive/whitepaper/202310/10/content_WS6524b55fc6d0868f4e8e014c.html

Suspilne News. (2021, March 18). *Sale of Motor Sich shares to Chinese investors: A chronology of events* [in Ukrainian]. <https://suspilne.media/zaporizhzhia/113064-ostanne-kitajske-poperedzenna-ci-vpline-anonsovana-nacionalizacia-motor-sici-na-vidnosini-z-krn/>

Thibaut, K. (2022). *Chinese discourse power: Ambitions and reality in the digital domain*. Atlantic Council. <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/report/chinese-discourse-power-ambitions-and-reality-in-the-digital-domain/>

Thibaut, K. (2023). *Chinese discourse power: Capabilities and impact*. Atlantic Council. <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/report/chinese-discourse-power-capabilities-and-impact/>

Tobin, D. (2020). *How Xi Jinping's "New Era" should have ended U.S. debate on Beijing's ambitions*. Center for Strategic and International Studies (CSIS). <https://www.csis.org/analysis/how-xi-jinpings-new-era-should-have-ended-us-debate-beijings-ambitions>

U.S. Department of State. (2023). *Voting practices in the United Nations, 2022*. Report to Congress. <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2024/04/Report-Voting-Practices-of-UN-Members-2022.pdf>

U.S.-China Economic and Security Review Commission [USCC]. (2023, March). *China's paper on Ukraine and next steps for Xi's Global Security Initiative (Issue Brief)*. https://www.uscc.gov/sites/default/files/2023-03/Chinas_Paper_on_Ukraine_and_Next_Steps_for_Xis_Global_Security_Initiative.pdf

Ukrainian Institute for the Future. (2022). *War in Ukraine: Positions and interests of external actors. China* [in Ukrainian]. <https://uifuture.org/publications/vijna-v-ukrayini-pozycziya-ta-interesy-zovnishnih-gravcziv/>

Verkhovna Rada of Ukraine. (2021a). *On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated July 30, 2021 "On the Strategy of Ukraine's Foreign Policy Activities"*. Decree of the President of Ukraine dated August 26, 2021 No. 448/2021 [in Ukrainian]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/2021>

Verkhovna Rada of Ukraine. (2021b). *On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated May 14, 2021 "On the Cybersecurity Strategy of Ukraine"*. Decree of the President of Ukraine dated August 26, 2021 No. 447/2021 [in Ukrainian]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021>

Xi, J. (2022, October 16). *Hold high the great banner of socialism with Chinese characteristics and strive in unity to build a modern socialist country in all respects*. Report to the 20th National Congress of the Communist Party of China. https://english.www.gov.cn/news/topnews/202210/25/content_WS6357df20c6d0a757729e1bfc.html

Zhao, T. (2021). *All under heaven: The Tianxia system for a possible world order* (J. E. Harroff, Trans.). University of California Press.

Отримано редакцією журналу / Received: 23.06.26

Прорецензовано / Revised: 01.07.26

Схвалено до друку / Accepted: 16.07.26

Опубліковано / Published: 21.09.26

Volodymyr HURKOVSKYI, DSc (Public Administration), Prof.

ORCID ID: 0000-0003-2021-5204

e-mail: Vladimir.gurkovskiy@gmail.com

Central Scientific Research Institute of the Armed Forces of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Serhii ILNYTSKYI, Senior Researcher

ORCID ID: 0009-0009-3000-9034

e-mail: anzhx175wf@icloud.com

Central Scientific Research Institute of the Armed Forces of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Mykola SEN, PhD (Political Science), Doctoral Student

ORCID ID: 0000-0001-6964-622X

e-mail: M.Sen@mil.ua

Central Scientific Research Institute of Armament and Military Equipment of Armed Forces of Ukraine, Kyiv, Ukraine

THE DISCURSIVE POWER OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA: HIDDEN STRATEGIES OF GLOBAL INITIATIVES AND CHALLENGES TO UKRAINE'S FOREIGN POLICY SUBJECTIVITY

Background. The transformation of the contemporary international relations architecture is accompanied by China's transition from a passive "rule-taker" to an ambitious global "rule-maker." In the context of Russia's aggression against Ukraine and the growing coordination between Beijing and Moscow, the critical analysis of the PRC's official discourse acquires direct practical significance for preserving Ukraine's foreign policy subjectivity and its Euro-Atlantic trajectory. The study aims to critically analyse the PRC's official discourse within its key global initiatives – the Belt and Road Initiative (一帶一路), the Digital Silk Road (数字丝绸之路), and the Community of Shared Future for Mankind (人类命运共同体) – in order to identify the gap between their humanistic rhetoric and concealed strategic objectives, as well as to assess the challenges these initiatives pose to Ukraine's foreign policy autonomy.

Methods. The methodological foundation combines a critical synthesis of secondary scholarly literature with interpretative analysis of official primary sources – State Council white papers, Xi Jinping's programmatic speeches, and conceptual documents of the PRC Ministry of Foreign Affairs.

Results. It is established that the concept of "discourse power" (话语权) functions not as an instrument of inter-civilisational dialogue, but as a mechanism of normative dominance aimed at replacing universal liberal values with norms that prioritise state sovereignty over individual rights. The Belt and Road Initiative is found to generate asymmetric economic and technological dependencies through a "lock-in effect," while the Digital Silk Road constructs a parallel digital order incompatible with liberal norms of privacy and freedom of expression. The concept of the Community of Shared Future for Mankind is analysed as a contemporary form of the neo-imperial Tianxia system (天下) – a hierarchical model of world order in which the status of states is determined by the degree of their loyalty to the Chinese centre.

Conclusions. It is concluded that for Ukraine, the cumulative effect of these mechanisms is critical: the coordination between Beijing and Moscow within international institutions systematically undermines the normative framework that protects Ukraine's right to choose independently its security guarantees, while engagement with Chinese infrastructure and digital projects without a clear risk management strategy threatens the formation of "relational lock-in" that would constrain the realisation of Ukraine's sovereign Euro-Atlantic choice.

Keywords: PRC, Belt and Road Initiative, Community of Shared Future, cyber sovereignty, Tianxia, Ukraine's foreign policy, world order, asymmetric dependence.

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The authors declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.